

Bankový dohľad ECB: hodnotenie rizík na rok 2019

1 Úvod

Identifikácia a hodnotenie rizík, ktorým sú vystavené dohliadané subjekty, je zásadným predpokladom účinného bankového dohľadu. Analýza rizík je zároveň základom definície **priorít dohľadu** v rámci pravidelného procesu strategického plánovania.

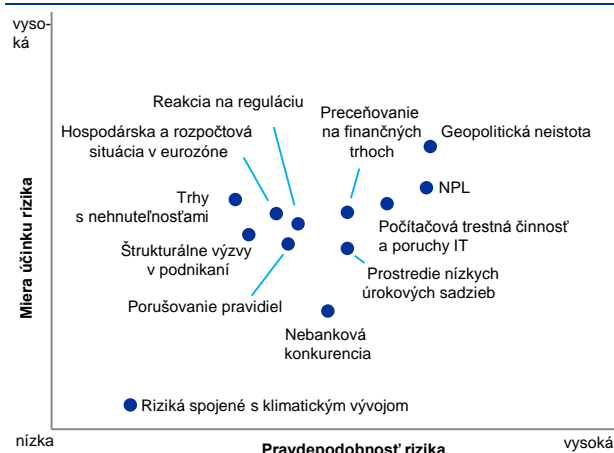
Bankový dohľad ECB uskutočňuje identifikáciu a hodnotenie rizík každý rok v úzkej spolupráci s príslušnými vnútroštátnymi orgánmi. Pri analýze vychádza z informácií širokého okruhu prispievateľov vrátane spoločných dohliadacích tímov a horizontálnych mikroprudenciálnych a makroprudenciálnych funkcií. Opiera sa tiež o výsledky diskusií s bankami a ďalšími relevantnými orgánmi.

2 Prehľad rizík SSM na rok 2019

Hlavné zistenia hodnotenia sú znázornené v prehľade rizík (diagram 1), ktorý uvádza hlavné rizikové faktory ohrozujúce bankový systém eurozóny počas horizontu dvoch až troch rokov z pohľadu pravdepodobnosti a účinku. Rizikové faktory by sa vzhľadom na možnosť vzájomnej aktivácie a eskalácie nemali posudzovať oddelene. Prehľad rizík v rámci jednotného mechanizmu dohľadu (Single Supervisory Mechanism – SSM) predstavuje celkový obraz eurozóny a uvádza len hlavné rizikové faktory. Nejde o vyčerpávajúci zoznam všetkých rizík dohliadaných bánk.

Diagram 1

Prehľad rizík v rámci SSM na rok 2019

Zdroj: ECB a príslušné vnútroštátne orgány.

Troma najzávažnejšími rizikovými faktormi, ktoré ohrozujú bankový systém eurozóny, sú geopolitické neistoty, objem problémových úverov (non-performing loan – NPL) a jeho potenciálny nárast v budúcnosti a počítačová trestná činnosť a poruchy fungovania informačných technológií (IT). Medzi ďalšie rizikové faktory patrí preceňovanie rizík na finančných trhoch, prostredie nízkych úrokových mier a reakcia bánk na regulačné predpisy.

Oproti minulému roku došlo k výraznému zníženiu rizík súvisiacich s hospodárskymi a rozpočtovými podmienkami v eurozóne, najmä vďaka priaznivej cyklickej dynamike. Zároveň sa však zvýšili geopolitické neistoty a riziká preceňovania na finančných trhoch. S rozvojom digitalizácie rastú riziká spojené s pôvodnými IT systémami bánk a s kybernetickými útokmi.

3 Hlavné rizikové faktory

Geopolitické neistoty predstavujú pre svetové finančné trhy a hospodársky výhľad v eurozóne čoraz väčšie riziko. V poslednej dobe došlo k zvýšeniu politických neistôt v niektorých krajinách eurozóny. V súvislosti s Brexitom zatiaľ nie je známa finálna podoba dohody o prechodných opatreniach a dohody o vystúpení. Banky a orgány dohľadu preto musia pokračovať v núdzovom plánovaní a prípravách a i naďalej počítať so všetkými eventualitami. Obavy spojené s Brexitom zahŕňajú široké spektrum rizík, napríklad riziká spojené s prechodom, riziká ohrozujúce nepretržitú činnosť a zmluvnú kontinuitu, riziká regulačnej arbitráže v dôsledku rozdielnych predpisov v jednotlivých krajinách alebo riziká makroekonomických účinkov. Riziko vážneho narušenia prístupu k finančným službám v eurozóne je len obmedzené, no potenciálna fragmentácia sektora finančných služieb by mohla ovplyvniť jeho efektívnosť. Zároveň dochádza k prehlbovaniu obáv z rastúceho obchodného protekcionizmu. Hoci doposiaľ zavedené clá by na eurozónu mali mať len obmedzené priame makroekonomické účinky, prípadná eskalácia obchodných sporov by predstavovala značné riziko. Na makroekonomickom prostredí a finančných trhoch v eurozóne by sa navyše mohol podpísať nepriaznivý vývoj v niektorých rozvíjajúcich sa trhových ekonomikách. Ďalším rizikom je tiež riziko svetovej regulačnej fragmentácie.

Napriek výraznému zlepšeniu kvality aktív za posledné roky je pre veľký počet inštitúcií v eurozóne aj naďalej problémom **vysoká úroveň problémových úverov (NPL)**. Od bánk s vysokým objemom NPL sa na základe všeobecných zásad ECB vyžadovalo zavedenie stratégií na riešenie stavu existujúcich problémových úverov. Doterajšie opatrenia viedli k významnému posunu v znižovaní stavu NPL: ich podiel sa vo významných inštitúciách znížil z 8 % v roku 2014 na 4,9 % v poslednom štvrtroku 2017. Napriek tomu je však súčasná celková úroveň NPL v porovnaní s medzinárodnými štandardmi naďalej príliš vysoká a účinnému riešeniu tejto otázky v eurozóne je potrebné venovať ďalšie úsilie. Vysoká úroveň NPL pre banky znamená súvahové a kapitálové obmedzenia, ako aj obmedzenia ziskovosti.¹

¹ Bližšie informácie o nepriaznivom vplyve NPL na úverovú aktivitu bánk sú vo [všeobecných zásadách postupu bánk v prípade problémových úverov, ECB, marec 2017](#).

Riešenie existujúcich problémových úverov vrátane monitorovania stavu ich znižovania preto zostáva jednou z hlavných priorit európskeho bankového dohľadu.

Aktuálne vyhľadávanie vyšších výnosov navyše môže prispieť k **potenciálnemu nárastu NPL v budúcnosti**. V rámci úverového prieskumu za prvý štvrtrok 2018 banky konštatovali uvoľňovanie úverových štandardov v prípade podnikových úverov a úverov na kúpu nehnuteľností na bývanie.² Veritelia sa okrem toho podľa všetkého začínajú orientovať na rizikovejšie sektory. Poskytovanie úverov financovaných z cudzích zdrojov sa v eurozóne po prudkom poklese zaznamenanom počas svetovej finančnej krízy výrazne oživilo, pričom úvery s miernejšími zmluvnými podmienkami predstavujú približne dve tretiny z celkového objemu. Niektoré banky v eurozóne navyše hlásia vysoký rast nezabezpečených úverov domácnostiam.

Počítačová trestná činnosť a poruchy fungovania informačných technológií sú pre banky čoraz väčšou výzvou a zdôrazňujú potrebu investovať do IT systémov. Banky sú pod stále väčším tlakom modernizovať svoju základnú IT infraštruktúru v záujme zjednodušenia svojich štruktúr, znižovania nákladov, skvalitňovania služieb a zvyšovania efektívnosti, ako aj v záujme zvyšovania svojej konkurencieschopnosti voči finančno-technologickým a veľkým technologickým spoločnostiam. Banky zároveň čelia čoraz väčšiemu počtu kybernetických hrozieb. Kybernetické incidenty môžu viesť k finančným stratám, ďalším nepriamym následkom a môžu mať dokonca aj systémový dosah, aj keď významné inštitúcie zatiaľ výskyt žiadneho významného incidentu neoznámili. Bolo však oznámených niekoľko prípadov dočasného ohrozenia častí interných systémov bánk pred zistením útoku, počas ktorých boli vystavené značným potenciálnym škodám v prípade zlomyseľného konania.

Od minulého roka došlo k zvýšeniu rizika prudkého a výrazného **preceňovania na finančných trhoch**. Na globálnej úrovni pokračuje vyhľadávanie vyšších výnosov, ku ktorému prispieva priaznivá svetová hospodárska situácia a priaznivý výhľad svetového hospodárskeho vývoja, ako aj dostatok likvidity. To vedie k ďalšiemu zvyšovaniu cien aktív, ktoré sú v určitých trhových segmentoch, predovšetkým na akciovom trhu Spojených štátov, už nadhodnotené. Rizikové prémie pritom zostávajú na nízkej úrovni. Turbulencie na trhu spojené s náhlym nárastom volatility cien akcií v Spojených štátoch vo februári 2018 poukázali na momentálnu citlivosť trhového sentimentu, no zároveň aj na jeho schopnosť absorbovať rýchle zmeny. Túto reakciu bolo možné sledovať aj počas napätia na trhu s talianskymi štátnymi dlhopismi spôsobeného politickými tlakmi v Taliansku v máji 2018, ktoré sa premietlo aj do výnosov štátnych dlhopisov a cien akcií bánk v niektorých ďalších krajinách eurozóny. Vyššie geopolitické riziká môžu zvýšiť riziko potenciálneho preceňovania, ktoré by sa bánk dotklo najmä prostredníctvom aktívnych nástrojov účtovaných v reálnej hodnote, požiadaviek na kolaterál a nákladov kapitálového financovania a likvidity. Preceňovanie by však mohlo mať aj sekundárne účinky prostredníctvom nepriaznivého vplyvu na makroekonomickú a rozpočtovú situáciu v eurozóne. V krajnom prípade, ak by k rozsiahlemu preceňovaniu dochádzalo paralelne

² [Prieskum bankových úverov v eurozóne](#)

s ďalšími závažnými udalosťami, mohlo by dôjsť k ohrozeniu **platobnej schopnosti centrálnych zmluvných strán** a tým aj vzniku systémového rizika.³

Niekoľkoročné obdobie **nízkych úrokových sadzieb** vyvíja tlak na úrokové marže bánk a mení správanie klientov, čo sa odráža v štruktúre bankových súvah.⁴ Čisté úrokové výnosy bánk v eurozóne boli síce počas minulého roka celkovo pomerne stabilné, ale v prípade určitých obchodných modelov došlo k ich výraznému poklesu. Prognózy celkových čistých úrokových výnosov v rokoch 2019 a 2020 počítajú s určitým nárastom, ku ktorému prispieje tak vyšší objem úverov, ako aj zlepšenie ziskových marží. Mnohé významné inštitúcie však v nadchádzajúcich rokoch očakávajú naďalej nízke zisky.

Keďže v súčasnosti dochádza k finalizácii väčšiny pokrízových finančných **regulačných iniciatív**, tempo regulačných reforiem sa do určitej miery spomalilo. Niektoré predpisy je ešte potrebné zaviesť do práva EÚ. Napriek znižovaniu regulačnej neistoty banky musia pokračovať v adaptácii svojich obchodných modelov na nové prostredie. Prísnejšia regulácia pomáha zabezpečovať odolnosť a stabilitu bankového systému v strednodobom a dlhodobom horizonte. V krátkodobom horizonte však môže ohroziť ziskovosť bánk a vyvolávať riziká v bankovom sektore, napríklad ak sa banky nestihnú adaptovať včas alebo ak budú odkladať strategické rozhodnutia alebo investície.

V eurozóne došlo k výraznému zlepšeniu **vyhládok hospodárskeho rastu**, čo prispieva k znižovaniu rizík ohrozujúcich bankový sektor. Zatiaľ čo podľa prognóz by mala hospodárska expanzia v strednodobom horizonte pokračovať, čoraz problematickejšími sa stávajú slabé vyhládky rastu potenciálneho produktu, keďže nedostatok pracovných síl a kapacitné obmedzenia môžu súčasnú dynamiku spomaliť. V krajinách eurozóny je zároveň potrebné urýchliť zavádzanie štrukturálnych reforiem. **Udržateľnosť dlhu verejného sektora** sa v eurozóne v priemere zlepšila, najmä vďaka rastu HDP. Napriek súčasnému cyklickému oživeniu viaceré krajiny stále zaznamenávajú vysokú stavovú nerovnováhu, ktorá ich vystavuje potenciálnemu preceňovaniu rizikových prémie štátnych dlhopisov.

Hlavnou činnosťou bánk v eurozóne je aj naďalej poskytovanie úverov na kúpu **rezidenčných nehnuteľností**: v roku 2017 predstavovalo približne 40 % HDP eurozóny. Na úrovni eurozóny je vývoj poskytovania úverov na kúpu rezidenčných nehnuteľností od minulého roka stabilný, pričom vykazuje mierne pozitívny trend. Niektoré banky v eurozóne sú však v dôsledku rôznych zraniteľných miest vystavené rizikám. V mnohých krajinách eurozóny dlžníci v poslednej dobe vykazujú tendenciu uprednostňovať kratšie doby fixácie úrokovej sadzby. Úrokové riziko sa tak presúva na dlžníkov, čo pre banky v prípade zvyšovania úrokových platieb znamená vyššie kreditné riziko. Vysoká, resp. rastúca zadlženosť dlžníkov navyše vyvoláva pochybnosti o ich schopnosti splácať úver, ak dôjde k zmene cyklu. Pomer výšky

³ V tohtoročnom prehľade rizík v rámci SSM bol rizikový faktor „platobná schopnosť centrálnych zmluvných strán“ zlúčený s rizikom „preceňovanie na finančných trhoch“.

⁴ Medzi zmeny, ktoré ovplyvňujú profil exponovanosti bánk voči pohybu úrokových sadzieb, patrí prechod z termínovaných vkladov na vklady bez výpovednej lehoty, skoršie splácanie úverov na kúpu nehnuteľností na bývanie a uprednostňovanie pevných namiesto pohyblivých úrokových sadzieb zo strany záujemcov o kúpu nehnuteľností na bývanie.

úveru k hodnote zabezpečenia je naďalej vysoký a v prípade zlyhania by viedol k potenciálne vysokým stratám. Určité uvoľnenie úverových štandardov z hľadiska miery zabezpečenia úverov a pomeru úverových splátok k príjmu dlžníka by v prípade nových úverov mohlo mať za následok vyššie kreditné riziko.

Banky v rámci SSM sú vystavené viacerým ďalším rizikám, ktoré si vyžadujú pozornosť dohľadu:

- **Riziko porušenia predpisov:** hoci straty súvisiace s rizikom konania vykazovali klesajúci trend, počet incidentov v tejto kategórii v roku 2017 bol vyšší. Kombinácia prísnejšej regulácie ochrany údajov a pokračujúceho vyhľadávania vyšších výnosov by mohla viesť k zvýšenému výskytu incidentov v tejto oblasti.
- **Štrukturálne výzvy v podnikaní** súvisia so štrukturálnymi nedostatkami podnikateľského prevádzkového prostredia bánk v rámci SSM, ako aj s nepružnosťou nákladových štruktúr bánk a jej následkami na efektívnosť. Skutočnosť, že bankový systém eurozóny stále nie je plne integrovaný, môže byť prekážkou pri cezhraničnej konsolidácii a optimálnej alokácii kapitálu a likvidity a bankám v eurozóne môže brániť v plnohodnotnom využívaní úspor z rozsahu. Dôsledkom môže byť nerovnosť konkurenčných podmienok v rámci EÚ i medzinárodne.
- So vstupom finančno-technologických spoločností, poisťovní a ďalších podnikov na úverové trhy dochádza k zvyšovaniu **nebankovej konkurencie**. Jej vplyv na úverové marže je však zatiaľ obmedzený, pričom sa očakáva, že počas hodnoteného rizikového horizontu nízky aj zostane. Zároveň sa vynárajú obavy súvisiace s potenciálne väčšou konkurenciou zo strany veľkých technologických spoločností (tzv. „bigtechs“), ktoré majú prístup k obrovským klientskym databázam i potenciál vstúpiť do sektora finančných služieb.
- **Riziká súvisiace s klimatickým vývojom** finančnú stabilitu v eurozóne v krátkodobom horizonte neohrozujú. Na banky však môžu mať síce nepriamy, no zásadný vplyv prostredníctvom častejšieho výskytu extrémnych poveternostných javov alebo prebiehajúceho prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo. Poveternostné vplyvy by mohli spôsobiť škody v hospodárskych sektoroch, ktoré banky úverujú (napr. v poľnohospodárstve), či znehodnotiť poskytnutý kolaterál. Prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo by navyše mohol ovplyvniť niektoré hospodárske odvetvia (napr. spoločnosti pôsobiace v oblasti fosílnych palív, energeticky náročné odvetvia, sieťové odvetvia či prepravné a stavebné spoločnosti). Banky preto musia prijať primerané opatrenia v záujme optimálneho riadenia expozícií voči týmto sektorom.

© Európska centrálna banka 2018

Poštová adresa 60640 Frankfurt am Main, Nemecko
Telefón +49 69 1344 0
Internetová stránka www.bankingsupervision.europa.eu

Všetky práva vyhradené. Šírenie na vzdelávacie a nekomerčné účely je povolené, ak je uvedený zdroj.

Vysvetlenie pojmov nájdete v [glosári SSM](#).